

500 ปี Da Vinci และ หัวใจนักปราชญ์

กฤชชัย อนุธรรมณี

Lean and Productivity Consultant
kritchai.a@gmail.com

วันที่ 2 พฤษภาคมในปีนี้เป็นวาระพิเศษครบรอบ 500 ปี หลังการจากไปของอัจฉริยะที่ชื่อของโลกชาวอิตาลีในยุครุ่งฟูของยุโรป (Renaissance) Leonardo da Vinci ครั้น

อัจฉริยภาพและผลงาน

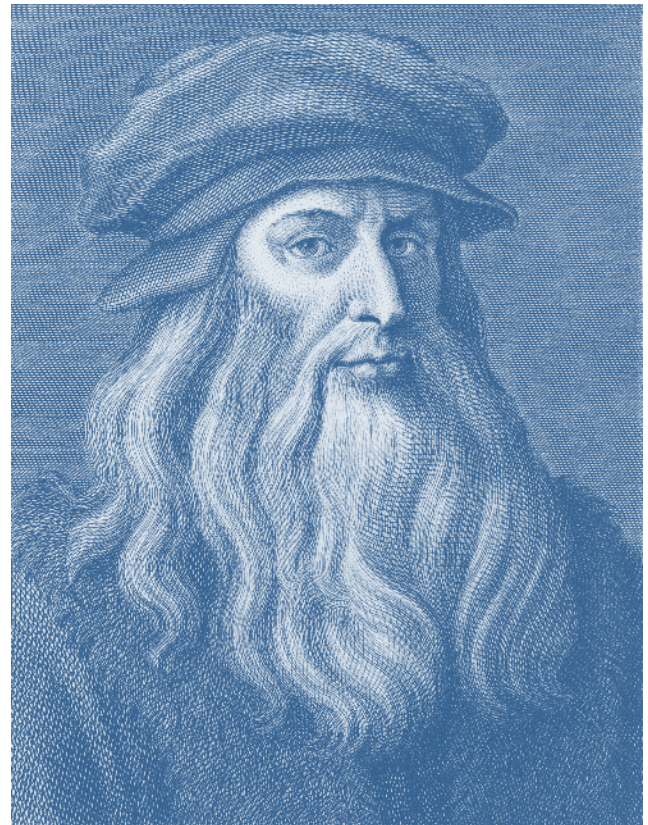
เรามักรู้จักดาวินชีในฐานะ **จิตรกรเอก** จากผลงานภาพหญิงสาวในรอยยิ้มลึกลับ ที่โด่งดังที่สุดในโลก “Mona Lisa” และภาพกระยาหารค่ำมื้อสุดท้ายของพระเยซู “The Last Supper” ที่เป็นแรงบันดาลใจ ในนิยายชายดี “รหัสลับดาวินชี” และกลายมาเป็นภาพยนตร์ดังด้วย

ในยุคสมัยของดาวินชี ยังไม่มีการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ดาวินชีเป็นคนแรกที่ศึกษาวัดสัดส่วนจากคนจริง และศพบัญญาติ ในช่วงเวลาที่คนจำนวนมากยังรับไม่ได้มองว่าเป็นชาตารวมทั้งยังเปรียบเทียบกับมนุษย์กับสัตว์ด้วย

ผลงานในด้านนี้ที่สร้างชื่อมาก และค้นตามาจนปัจจุบัน คือภาพ “**วิทรูเวียนแมน**” ชายยืนกางแขนขา เพื่อพิสูจน์ทฤษฎีว่ารูปร่างของมนุษย์สามารถบรรจุลงในสี่เหลี่ยมจัตุรัส และด้วยจุดศูนย์กลางที่ละเอียดคือ **วงกลม** สามารถล้อมรอบแขนขาได้พอดีด้วย

ด้วยความรู้ด้านสรีระของมนุษย์เป็นอย่างดี **ทำให้ภาพวาดมีความสมจริงอย่างมาก** ภาพทารกก่อนหน้านั้น มักดูไม่สมส่วนเป็นผู้ใหญ่ตัวเล็ก คือ ขายาว หัวเล็ก ลำตัวสั้นกว่าทารกจริง ภาพของดาวินชีดูเหมือนทารกจริงมาก

นอกเหนือจากจิตรกรแล้ว **ดาวินชียังมีความสามารถเป็นเลิศในหลายด้าน** เป็นนักวิทยาศาสตร์ นักชลประทาน นักพฤกษศาสตร์ นักดนตรี นักกายวิภาค นักดาราศาสตร์ วิศวกร นักประดิษฐ์อาวุธ

ความสามารถในการวาดภาพมีประโยชน์อย่างมาก **ในการบันทึกความคิด และผลงาน** ที่มีภาพประกอบไว้อย่างละเอียด เช่น การจำแนกพันธุ์พืชต่างๆ และการออกแบบสิ่งประดิษฐ์ที่ล้ำยุค อาทิ เฮลิคอปเตอร์ เครื่องร่อน เครื่องทอผ้า เครื่องจักรที่ใช้ลูกปืนหล่อลิ้น (Bearing) เครื่องเจาะ เครื่องเชื่อมโลหะ

ด้วยจินตนาการ และการสังเกต ทำให้แสงสว่างบนดวงจันทร์ในสวนที่มีดี ได้รับการอธิบายเป็นครั้งแรกว่า **เกิดจากแสงที่สะท้อนจากโลกไปยังดวงจันทร์** ซึ่งแย้งกับความเชื่อในสมัยนั้นว่าดวงจันทร์มีแสงในตนเอง

ผลงานสำคัญอีกด้านหนึ่งคือ การเป็นนักประดิษฐ์อาวุธ เนื่องจากเจ้าผู้ครองนครใหญ่ของอิตาลีในขณะนั้น มีการรบพุ่งกันไปมา กลายเป็นโอกาสให้ดาวินชีได้ใช้ **จินตนาการทางวิศวกรรม** ออกแบบผลงาน เช่น ปืนใหญ่ เครื่องร่อน เรือดำน้ำ เฮลิคอปเตอร์ รถถัง

อย่างไรก็ตาม ผลงานหลายอย่างของดา วินชี ไม่ได้ถูกสร้างขึ้นมาจริงๆ เช่น อนุสาวรีย์ผู้ครองนครที่มีขนาดใหญ่ เนื่องจากโลหะวัตถุดิบถูกนำไปสร้างปืนใหญ่เพื่อใช้ในสงครามแทน รวมถึง **ความคิดที่ล้ำยุค** เกินกว่าเทคโนโลยีในขณะนั้นจะทำได้

ดา วินชี ยังมีความคิดหัวก้าวหน้า คือเป็นมังสวิรัตเคร่งครัด เพราะรักสัตว์มาก ชอบปล่อยนก เพราะคิดว่ามนุษย์ไม่ควรไปกักขัง อิศราภาพสิ่งมีชีวิตอื่น ไม่ปิดบังว่าตนเองถนัดซ้าย แม้จะถูกมองนี่คือ ร่องรอยของซาตาน และพฤติกรรมที่แปลกคือ เขียนตัวหนังสือกลับข้างจากขวามาซ้ายแบบเดียวกับที่เห็นในกระจก

ความคิดจดจ่อกับสิ่งที่ทำ คือนิสัยที่สำคัญ เขาเคยจับผีเสื้อเพื่อมาเฝ้าดูวิธีการกระพือปีก ด้วยความอยากรู้อยากเห็นว่าทำไมถึงบินได้ สังเกตการณ์ไหลของน้ำ และคลื่นที่หมุนม้วนตัวเป็นเกลียวภาพที่วาดไว้ได้รับการยกย่อง เทียบกับการประดิษฐ์กล้องจุลทรรศน์ในอีก 150 ปีถัดมา

การชอบบันทึกความนึกคิดไว้ ทำให้โลกได้รับรู้อัจฉริยภาพของเขาในภายหลัง จากสมุดบันทึกรวมแล้วกว่า 4,000 หน้า พร้อมกับคำบรรยายอย่างละเอียด และภาพประกอบกว่าหมื่นภาพ สมุดเล่มหนึ่งในปัจจุบัน *"Codex Leicester"* อยู่ในความครอบครองของมหาเศรษฐี Bill Gates ด้วยมูลค่าประมาณ 30.8 ล้านดอลลาร์

ท่านที่สนใจอยากดูต้นฉบับจริง สามารถค้นหาจากห้องสมุดสหราชอาณาจักร (The British Library) **เปิดให้คนทั่วไปสามารถเข้าดูผ่านออนไลน์ได้**

ในช่วงท้ายของดา วินชี **ย้ายไปใช้ชีวิตในฝรั่งเศส** ตามคำเชิญของกษัตริย์ Francois ที่ 1 ผู้ชื่นชมผลงานของเขามาก พร้อมกับนำผลงานบางส่วนติดมือไปด้วย และนี่เป็นสาเหตุให้ภาพ Mona Lisa อยู่ที่ฝรั่งเศสจนถึงปัจจุบัน

หัวใจนักปราชญ์

"การค้นหาความรู้ คือวิถีชีวิตของปราชญ์" ถ้าความเป็นเลิศเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งหาได้ยากแล้ว ความเก่งกาจในหลายด้านยิ่งเป็นสิ่งพิเศษสุด เป็นเรื่องน่าทึ่งนะครับว่า คนคนหนึ่งจะมีอัจฉริยภาพได้หลากหลายพร้อมๆ กัน เช่นนี้

ผมจะลองเชื่อมโยงวิธีการของดา วินชี ตามหลักของหัวใจนักปราชญ์ครับ

ส ถ้าแปลตรงตัว คือ การฟัง การกระทำใคร่เรียนรู้ในทุกสิ่งอย่าง ในปัจจุบันการเรียนรู้ทำได้ด้วยวิธีการต่างๆ ที่ง่ายขึ้นมาก กรณีของดา วินชี ไม่ได้ฟังจากใคร แต่ค้นหาด้วยตนเองผ่านการสังเกตอย่างตั้งใจ

จ คิดพิจารณาใคร่ครวญ เชื่อมโยง เปรียบเทียบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ จินตนาการ สิ่งที่ได้รับรู้ แปลงเป็น "การเรียนรู้" จนก่อเกิดเป็น "ความรู้"

ป ตั้งคำถามแลกเปลี่ยนกับผู้รู้ รวมถึงปฎิบัติให้ตนเองตอบ ทำให้เกิดวงจรวนกลับไปสู่การสืบค้น สังเกตอีกครั้งเพื่อพิจารณาหาคำตอบ ยืนยันความรู้ที่ถูกต้อง

ล ความคิด ความรู้ ที่ตกผลึกผ่านความคิดสร้างสรรค์แล้ว นำมาบันทึกเป็นตัวหนังสือ และภาพประกอบให้เข้าใจง่าย ถ่ายทอดให้กับคนอื่น หรือเขียนไปในความคิดตนเองเป็น "ปัญญา"

แม้คำว่า "นักปราชญ์" อาจจะดูไกลตัวเกินคนทั่วไป แต่ปัจจัยทั้ง 4 เป็นหลักการพื้นฐานที่ **ไม่ว่าผู้ใดก็สามารถปฏิบัติได้** ในวาระครบรอบ 500 ปีนี้ เราได้รับทราบผลงานมากมายจากสื่อต่างๆ ที่เผยแพร่ และยิ่งไปกว่านั้น เรายังสามารถเรียนรู้ **วิถีของดา วินชี** อันเป็นที่มาแห่งอัจฉริยภาพของเขาด้วยครับ